

Знання норм української мови як передумова успішної діяльності сучасного фахівця у галузі фармації

Сьогодення висуває нові вимоги до сучасного спеціаліста будь-якої галузі. Фахівці повинні дуже швидко реагувати на зміни в інформаційному, економічному, соціальному та мовному просторах, визначати пріоритетність проблем та приймати правильні рішення для їхнього розв’язання. Досягнення таких якостей можливе за умови оволодіння основами української літературної мови. Це невід’ємна складова зростання та удосконалення особистості загалом та фармацевта зокрема. Мова — це неперервний процес пізнання світу, освоєння його людиною, засіб спілкування, передання власного досвіду іншим і збагачення досвідом одночасно. Саме тому необхідно знати норми української мови, щоб бути висококваліфікованим та конкурентноздатним фахівцем у галузі фармації

Норма — це прийняте в суспільній практиці людей правило вимови, вживання слова, граматичної форми, побудови словосполучення, речення (фрази) тощо [3]. Розрізняють такі мовні норми, як орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, стилістичні та пунктуаційні.

ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ

Сукупність правил, якими користуються носії певної мови в усному мовленні, тобто норми вимови голосних та приголосних звуків, а також звукосполук.

Часто у фармацевтів виникають проблеми з правильним уживанням наголосу. В процесі спілкування зі споживачами іноді можна чути неправильний наголос в словах, а згодом фармацевти і самі починають вимовляти деякі слова неправильно. Наголос у словах української мови складно правильно визначити, оскільки він не тільки може припадати на будь-який склад, але йому також властива рухомість — можлива зміна наголосу при відмінюванні слова. Ситуацію також ускладнюють відсутність чітких правил щодо формування наголосу та велика кількість винятків. Варто запам’ятати такі найуживаніші слова, у яких часто виникають помилки у вимові залежно від наголосу на певний склад:

1-й склад	2-й склад	3-й склад	4-й склад
вАги	борОдавка	гастронОмія	безготівкОвий
вІпадок	всерЕдині	горошІна	ветеринАрія
рАзом	абО	диспансЕр	дешевинА
зрУчний	допІзна	докумЕнт	медикамЕнт
киШка	мерЕжа	запитАння	неврастенІя
кОсий	надлІшок	інструмЕнт	безперестАнку
нІздря	промІжок	жалюзІ	начистотУ
щІпці	ціннІк	переляк	щодобовІй

ОРФОГРАФІЧНІ НОРМИ

Охоплюють правила написання слів та їхніх частин. Слова в українській мові пишуться за такими принципами:

- фонетичним (пишуться так, як і вимовляються): *випробувати, підрозділ, дата, бланк;*

- морфологічним (позначення на письмі складових частин слова незалежно від їхньої вимови): *підписуєшся, укладається, зчитувати, хвилюєшся;*
- історичним або традиційним (букви, морфеми, слова пишуться за традицією, а не відповідно до існуючих норм): *рівень, меншості, зосереджений, черговий;*
- смісловим або диференціюючим (різне написання однозвучних слів, які мають неоднакове написання): *напам’ять/на пам’ять, вишневе/Вишневе, проте/про те, якби/як би* [1].

ЛЕКСИЧНІ НОРМИ

Норми слововживання, прийняті в сучасній українській літературній мові, які регулюють вибір слова відповідно до змісту і мети висловлення. В аптеках дуже часто можна почути, як фармацевти припускаються саме лексичних помилок.

Неправильно	Правильно
ікота	гикавка
любі	будь-які
видаляти і вилучати	видаляти (зуб) вилучати (статтю)
більш висока	вища
більш світлий	світліший
найбільш значне	найзначніше
в деякій мірі	деякою мірою, певною мірою
завідуючий	завідувач, голова
включати	містити у своєму складі, складатися (з...)
самий більший	найбільший
по понеділкам, по місяцям, по рокам...	у понеділки, по місяцях, за роками...
багаточисельний	численний

ГРАМАТИЧНІ НОРМИ

Визначають правильне вживання граматичних форм слів та усталену побудову речень, словосполучень. У лінгводидактиці

до групи граматичних помилок належать морфемні, словотвірні, морфологічні й синтаксичні порушення. До типових граматичних помилок фармацевтів належать такі:

1) **морфемні й словотвірні** — помилки, спричинені:

а) уживанням нетипових для української мови (малопродуктивних, що витісняються іншими продуктивними засобами, чи зовсім не властивих мовній системі) словотворчих засобів, найчастіше суфіксів: *непередбачувальні, поставщиків*; б) порушенням закономірностей поєднання твірної основи й словотворчого засобу в похідному слові: *подмінять, двохтрубне*.

2) **Морфологічні** — помилки, що спричинені невідповідністю формального вираження якогось із граматичних значень тієї чи іншої повнозначної (самостійної) частини мови — роду, числа, відмінка, ступеня порівняння, особи, часу, способу, стану, виду. Залежно від частини мовної приналежності помилки виокремлюють такі різновиди морфологічних помилок:

- а) іменникові: *головна біль*;
- б) прикметникові: *на слабком вогні*;
- в) числівникові: *від п'ятидесяти до шести десяти відсотків*;
- г) займенникові: *зобов'язаний усим*;
- г) прислівникові: *більш вдаліше, найбільш зрозуміліше*;
- д) дієслівні: *я вибачаюся. Вони знемагалися від спеки й голоду*.

3) **Синтаксичні** — помилки, спричинені незабезпеченням передбаченої граматичним ладом української мови побудови конструкцій (словосполучень, речень, надфразних єдностей) відповідно до усталених моделей синтаксичних зв'язків і відношень. Залежно від складності конструкції можуть бути виділені помилки на рівні:

- а) словосполучень: *чудова шампунь*;
- б) простих речень: *Ви правильно говорила про це у своєму виступі*;
- в) складних речень: *він зрозумів свою помилку. Але коли це вже було запізньо*;
- г) вищому за речення, тобто поєднання речень недоречними засобами (повторенням *і, також; але, проте, а; бо, тому що*).

СТИЛІСТИЧНІ НОРМИ

Регулюють уживання мовних засобів працівниками фармацевтичної галузі відповідно до мовного стилю. Для офіційно-ділового стилю характерні сталі словосполучення — мовні штампи, що зазнають суржикового викривлення під впливом російської мови.

Норма	Порушення норми
укладати (підписувати) договір	заключати договір
давати згоду, схвалювати, підтримувати, погоджуватися	давати добро
я вважаю, на мою думку	я рахую
дякую Вам	дякую Вас
відшкодувати збитки	возмістити убитки
впроваджувати у виробництво	внедряти у виробництво
обіймати посаду	займати посаду
закон попиту і пропонування	закон попиту і пропозиції
юридична особа	юридичне лице
це не становить великих труднощів	це не складає великих труднощів

ПУНКТУАЦІЙНІ НОРМИ

Система правил, що регулюють вживання розділових знаків: крапки, трьох крапок, знака оклику, знака питання, коми, крапки з комою, двокрапки, тире, лапок, дужок, абзацу. Свідоме засвоєння пунктуаційних норм сприяє виробленню умінь і навичок безпомилкового вживання розділових знаків [2].

Важливим показником мовних знань і практичного володіння мовою є правильне вживання розділових знаків, які позначають структуру речення, виділяють певні елементи висловленого змісту, вказують на особливості вимови. Оскільки речення є засобом формування і вираження думок і почуттів, їх правильне пунктуаційне оформлення має безпосередній зв'язок з процесами мислення і мовлення. Спілкування між мовцем і адресатом у письмовій формі вимагає дотримання пунктуаційних норм як умови взаєморозуміння. Порушення правил уживання розділових знаків ще більшою мірою, ніж порушення норм орфографії, може спричинити прикрі непорозуміння.

Пунктуаційні помилки бувають чотирьох видів:

- відсутній потрібний розділовий знак: *Всі знали_ багато труднощів ще попереду*;
- зайвий розділовий знак: *Коли припинився дощ, і трохи затих вітер, ми продовжили роботу*;
- ужитий не той знак, який потрібен: *Минув місяць: хворий одужав*;
- ужитий знак (майже завжди — кома) не в тому місці, де потрібно: *Ми продовжували працювати_дарма, що накрапав дощ* [4].

Знання норм української мови — це важлива складова професійної діяльності фармацевта, що сприяє виявленню й задоволенню матеріальних і духовних потреб споживачів, об'єднує їх у суспільство для досягнення добробуту і купівлі необхідних лікарських засобів та виробів медичного призначення.

Алла Віцюк, канд. пед. наук, доцент, директор Медично-фармацевтичного коледжу ПВНЗ «Міжнародна академія екології та медицини»

Література

1. Орфографічні норми сучасної української літературної мови. Правопис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5258022/page/7/>
2. Пунктуаційні норми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5720457/page/7/>